

Комитет на ООН по правата на детето

Общ коментар № 26

за правата на детето и околната среда,
с фокус върху измененията на климата

Версия за деца
2023

Конвенцията на ООН за правата на детето е важно споразумение на държавите да защитават правата на децата. Конвенцията обяснява кои са децата, кои са всичките им права и каква е отговорността на държавите да защитават, насърчават и изпълняват правата на децата.

Комитетът по правата на детето представлява група от 18 експерти по правата на децата, които идват от цял свят. Комитетът се събира три пъти годишно в Женева, Швейцария, за да обсъди как правата на децата се насърчават и защитават във всяка държава, подписала Конвенцията. Комитетът дава и препоръки как всяка държава следва да подобри правата на децата.

Комитетът е написал документ, наречен Общ коментар, който обяснява на правителствата как правата на децата са свързани с околната среда и климатичните промени и какво трябва да направят правителствата, за да ги защитят. Сега четете версия на Общия коментар, създадена за деца заедно с членове на глобален Детски консултативен екип, който беше създаден, за да помогне на Комитета да разработи Общ коментар № 26.

Въведение

Увреждането на околната среда е значителна заплаха за правата на децата в световен мащаб. Децата настояват за незабавни действия, а правата им трябва да бъдат защитени. Чистата, здравословна и устойчива околна среда сама по себе си е право на човека и е необходима, за да могат децата да използват правата си. Този Общ коментар обяснява защо са необходими спешни действия в областта на околната среда и климата и какво трябва да направят правителствата, за да защитят **ВСИЧКИ** права на децата. Също така става ясно, че правителствата трябва да защитават правата на децата днес, както и на децата от бъдещите поколения.

Стремежът на децата да отстояват своите екологични права мотивира Комитета да изготви този Общ коментар и децата изиграха много важна роля в оформянето му: **16 333 деца** от **121 държави** споделиха своите възгледи и идеи в консултации, организирани с членове на Детския консултативен екип за Общ коментар № 26. Цитатите на деца в Общия коментар са взети от проведените консултации.

„Бих искал да им кажа [на възрастните], че ние сме бъдещите поколения и ако унищожите планетата, къде ще живеем?!“

(Момче, 13 г., Индия)

Анимирано видео и версия на плакат можете да намерите на:

childrightsenvironment.org

Как правата на децата са свързани с околната среда и климатичните промени?

Всички права на децата са свързани и еднакво важни. Някои права са особено застрашени от увреждането на околната среда и климатичните промени. Някои права играят важна роля и в подпомагането на защитата на правата на децата – например правото им на образование.

Член 2

Правото на недопускане на дискриминация

Увреждането на околната среда може да бъде по-голяма заплаха за определени групи деца, особено деца от коренното население, деца от малцинствени групи, деца с увреждания и деца, живеещи в места, по-засегнати от бедствия и климатичните промени. Правителствата трябва да събират информация, за да научат повече за неравенствата между групите, и да предприемат конкретни действия за разрешаването им. Когато правителствата предприемат действия по въпросите на околната среда, те трябва да положат допълнителни грижи, за да не окажат отрицателно въздействие върху децата.

Член 3

Висшите интереси на детето

Когато вземат решения относно околната среда и климатичните промени, правителствата трябва да обмислят как ще бъдат засегнати децата и как ще подкрепят благосъстоянието и развитието на децата, които растат днес и в бъдеще.

Член 6

Право на живот, оцеляване и развитие

Децата трябва да могат да живеят, да растат и да се развиват в здравословна, безопасна среда и да имат подкрепата, от която се нуждаят. Техният живот никога не трябва да бъде изложен на риск вследствие увреждане на околната среда като замърсяване или излагане на олово.

Член 12

Правото на изслушване

Децата трябва да се приемат сериозно от възрастните и да имат думата по въпроси, свързани с околната среда и климатичните промени. Правителствата трябва да включват децата при вземането на решения относно околната среда и климатичните промени и да се уверят, че те дават обратна информация на децата за това как са взети предвид техните възгледи.

Член 13, 15

Право на свобода на изразяване на мнение, сдружаване и мирни събрания

Децата често отстояват своите екологични права като защитници на правата на човека. Много деца също прекарват време с приятели и групи, където обменят информация и идеи. Правителствата трябва да подкрепят децата да изразяват себе си, като им предоставят безопасни и овластяващи пространства за тази цел. Правителствата трябва да приемат закони за защита на защитниците на правата на децата.

Член 13, 17

Достъп до информация

Правителствата трябва да се уверят, че децата имат достъп до ясна, точна информация, свързана с околната среда и климата, включително информация за плановете и решенията, които се вземат, както и за действията, които децата могат да предприемат сами. Информацията трябва да се споделя по различни начини, така че децата от различни възрасти и произход да могат да я разберат.

Член 19

Право на свобода от всички форми на насилие

Увреждането на околната среда и климатичните промени могат да доведат до нестабилни ситуации, конфликти и неравенства, като излагат децата на по-голям риск от физическо и психологическо насилие. Правителствата трябва да положат повече усилия за защита на децата, като инвестират в услуги, които са за деца, и като работят за разрешаване на първопричините за насилието.

Член 24

Право на здравеопазване

Физическото и психичното здраве на децата не трябва да бъдат засегнати от климатичните промени, замърсяването, нездравословните екосистеми и загубата на биоразнообразие. Ако едно дете има здравословни проблеми, то трябва да има достъп до здравни грижи и подкрепа.

Член 26, 27

Право на социална сигурност и адекватен жизнен стандарт

Децата трябва да имат достъп до безопасна храна, чиста вода, достойно жилище и материали, необходими за живота и израстването им.

Правителствата трябва да се уверят, че децата не живеят в бедност или опасни условия.

Член 28, 29

Право на образование

Децата трябва да получат екологично образование, което да съдържа точни факти и да е представено по понятен за тях начин. Екологичното образование трябва да подпомага децата да се свързват с околната среда и да я зачитат. Местата, където децата учат, трябва да бъдат далеч от екологични щети.

Член 30

Права на децата от коренното население и децата, принадлежащи към малцинствени групи

Животът, оцеляването и културните практики на децата от коренното население и децата от малцинствените групи често са силно свързани с естествената им среда. Правителствата трябва да гарантират защитата на техните права и да включват децата във всички решения, които се вземат относно тяхната среда.

Член 31

Право на почивка и игра

Децата трябва да могат да играят и да са активни на чисти, безопасни места и да се свързват с нашия естествен свят. Правителствата трябва да обмислят къде и как децата могат да играят и да почиват, когато планират нови квартали или места, които може да се посещават от деца.

Право на чиста, здравословна и устойчива околна среда

Комитетът обяснява, че децата имат право на чиста, здравословна и устойчива околна среда. Децата се нуждаят от чиста околна среда, за да използват всичките си човешки права. Децата трябва да имат достъп до чист въздух и вода, безопасен климат, здрави екосистеми и биоразнообразие, здравословна храна и незамърсена среда.

Какво трябва да направят правителствата, за да защитят правата на децата, включително правото на чиста, здравословна и устойчива околна среда?

Уважение

Достъп до правосъдие

Сътрудничество

Да уважават, защитават и осъществяват правата на децата, като предприемат смели и конкретни стъпки и спазват обещанията си, за да гарантират, че всяко дете расте в чиста, здравословна и устойчива среда.

Да извършват редовни Оценки на въздействието върху правата на детето, за да разберат (и решат) как техните решения относно околната среда ще повлияят (или влияят) на децата – като обръщат специално внимание на това как децата от всички възрасти и произход могат да бъдат засегнати по различен начин.

Да гарантират, че бизнесът също зачита правата на децата, като създават закони, разпоредби и политики, за да попречат на компаниите да замърсяват околната среда и да навредят на децата и да гарантират, че бизнесът не крие въздействието си върху околната среда.

Да гарантират, че децата получават подкрепа за достъп до правосъдие – т.е. решения, подкрепа и обезщетения за вредите и последствията, които изпитват – на национално, регионално и международно ниво.

Да осъществяват международно сътрудничество с други правителства, тъй като проблемите с околната среда не спират до границата на една държава. Държавите, които носят най-голяма отговорност за отрицателното въздействие върху околната среда и разполагат с най-много ресурси, трябва да предприемат повече действия от другите и да подкрепят държавите, които са най-засегнати.

„Глобалното затопляне и други проблеми не могат да бъдат решени без глобално сътрудничество.“
(Момиче, 11 г., Китай)

Правителствата трябва да вземат предвид правата на децата във всички решения, които се взимат по отношение на **климатичните промени**, и да вземат предвид климатичните промени във всички решения, които се вземат по отношение на децата.

Те следва:

● **Да смекчават** въздействието на климатичните промени. Това включва спазване на обещанията им за ограничаване на затоплянето на планетата, следване на това, което учените ни казват за климатичните промени, и предприемане на спешни действия.

● Включване на децата в разработването на планове за **адаптация**, решения и защита на децата, които вече изпитват последиците от климатичните промени. Това включва укрепване на училищни сгради и водопроводи срещу бури, наводнения и други екстремни климатични условия и осигуряване на хранителни доставки при извънредни случаи.

● Осигуряване на финансова и техническа помощ на държави, претърпели **загуби и щети**, които засягат правата на децата.

● Гарантиране, че **бизнесът**, включително глобалните предприятия в повече от една държава, не оказва отрицателно въздействие върху правата на децата, като се гарантира, че предприятията бързо намаляват своите емисии и насърчават възобновяемите енергийни източници.

● Гарантиране, че **финансирането за климата** не подкрепя действия, които може да нарушат правата на децата.

● „Възрастните [трябва] да спрат да вземат решения за бъдещето, което няма да преживеят. [Ние] сме ключовото средство за решаване на проблема с климатичните промени, тъй като нашият живот е заложен на карта.“
(Момиче, 17 г., Хърватия)

Общ коментар

Права на детето, околна среда и климатични промени

Terre des Hommes
Международна федерация

Инициатива за
правата на децата и
околната среда

ОРГАНИЗАЦИЯ НА
ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ
ЧОВЕШКИ ПРАВА
ДОГОВОРНИ ОРГАНИ